

СТАНОВИЩЕ

на член на научно жури проф. д-р Надка Николова Николова
от Шуменски университет „Еп. Константин Преславски“

за дисертационен труд за придобиване на образователната и научната степен „доктор“ в
област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1.
Филология (Български език) в Института за български език „Проф. Любомир
Андрейчин“ при БАН – София

Автор на дисертационния труд: Жанета Тодорова Златева
Тема на дисертационния труд: „Динамика на дублетността в глаголната система
на съвременния български книжовен език“

Документацията за предстоящата процедура по защита на дисертационния труд е в пълна изправност и отговаря на всички изисквания на Закона за научните степени и научните звания (ЗНСЗ). Кандидатката, която е асистент в Секцията за съвременен български език в Института за български език към БАН, е докторантка в Института от януари 2017 г. Нейната научна ръководителка е д-р Руска Събева Станчева, която е доцент в същата Секция.

Предоставената ми за становище дисертация е съдържателна и интересна. Изборът на темата е внушен от факта, че липсва все още цялостен поглед върху дублетността в глаголната система на съвременния български книжовен език, липсва комплексно обяснение за причините за съществуването ѝ, както и за следствията от кодификацията ѝ в правописните речници. Нещо повече – проблемът е разгледан в неговата динамика, като се обхваща период от 33 г., включващ издаването на първия академичен правописен речник от 1983 г. до „Официалния правописен речник на български език. Глаголи“ през 2016 г. – достатъчно дълъг, за да може проблемът да бъде погледнат от перспективата на „птичия поглед“. На назрялата нужда да се направи това отговаря разработеният дисертационен труд, което определя и неговата научна актуалност.

Структурата на труда е подчинена на поставения проблем, като в същото време е валидна за всяко едно изследване с научен характер. Стегната **уводна част** определя отчетливо обекта и предмета на изследването, пределно ясно са очертани задачите за постигане на основната цел, добре е мотивиран изборът на методите му.

След **уводната част** идват **две глави**, в които дублетността се разглежда в теоретичен аспект. Най-напред явлението се поставя в контекста на проблема за езиковата промяна – един твърде сполучлив ход, който представя дублетността като следствие на езиковите изменения, пораждащи варианти. Втората теоретична глава е посветена на отношенията между нормата и вариантността, от една страна, и от друга – между вариантността и дублетността. Тези две теоретични части създават отлично впечатление. От тях е видно, че дисертантката е проучила достатъчна като количество многоезична литература, която е прочетена хронологично. Изложението ѝ не е просто реферативно: прочетеното се интерпретира с разбиране и подсказва, че пред нас стои една бъдеща изследователка на българския книжовен език. Текстът представя интерпретация на прочетеното, направена с разбиране, собствена позиция и смислени изводи. Авторката разчупва консервативните канони на строго научния текст и го кара да оживее: тя създава разказ, който е увлекателен и прилича на история с продължение, при което край на един текст предполага естественото продължението на историята, което приветствам.

Авторката е направила анализ на дублетността при глаголната лексика в три аспекта: фонетичен, словообразователен и формообразователен. Тази **трета глава** на изследването заема половината от текста, което е логично. Вярна на хронологичния принцип, Жанета Златева е подредила изследваната материя и съобразявайки се с шестте междувоенни научни

граматики и кодификацията в следвоенните авторски правописни речници до 1983 г. Така убедително е представена динамиката на изследваните явления. Прави впечатление, че анализът на дванайсетте явления (шест при фонетичната, по три при словообразователната и при формообразователната дублетност) е направен вешо, с добра дозировка на анализа на обективните условия, причините и перспективите на явленията, изводите в края (макар и малко еднотипни) са формулирани убедително. Към положителната страна на дисертационния труд е задължително да се изтъкне и че констатациите в **заключителната част** не повтарят дословно умозаключенията от анализа на всяко от дванайсетте явления, а са изведени на едно по-високо равнище.

Приложението придава на труда висока практическа стойност: то може да се използва за различни научно-образователни нужди (напр. при преподаването и овладяването на правописни и правоговорни норми), както и като основа за сравнения след известен период от време, когато дублетността ще се различава от тази в наши дни.

Разбира се, във всеки труд може да се намерят и **недостатъци**. В този случай те са твърде дребни, за да развалят прекрасното впечатление от работата, но все пак бих желала да ги отбележа, за да не се повтарят. На първо място ми се иска да обърна внимание върху формата на изложението: използват се глаголни форми в първо лице, множествено число, което е един омаловажаващ начин за демонстриране на собствени постижения. Мисля, че в този случай следва да се избере неутралната безличната форма. Някои изрази (например на русизма „в тази връзка“) или лингвистични жаргонни термини от типа „глаголи на я“ не би следвало да са в такъв изискан текст, какъвто ни представя Жанета Златева. Има и някои пропуски в библиографията, напр. вътре в текста е цитиран Владимир Мацура, обаче в библиографския апарат липсва.

Представеният в отпечатан вид **автореферат** отговаря напълно на текста на дисертацията. Написан е стегнато, като са спазени изискванията за подобен жанр текстове. Същевременно той отразява в пълнота съдържанието на дисертацията, посочените в него приноси са представени обективно. Доколкото обобщението на разработените глави в автореферата ми позволява да направя изводи, бих изказала отивното си впечатление от задълбоченото, многоаспектно и аргументирано изследване. Той заслужава висока оценка и заради своя оригинален, иновативен и приносен характер, цялостност и изчерпателност по отношение на разгледаната проблематиката, заявените цели и задачи. Авторката притежава отлична теоретична подготовка, анализът е направен компетентно и задълбочено върху обеман емпиричен материал, отразяващ цялостното състояние на дублетността на глаголната лексика, изводите са обективни. Всичко това я представя като отлично подготвен и перспективен млад изследовател. Мнението ми относно задълбочените теоретични знания и професионалните умения, демонстрирани от Жанета Златева, ми дава основание убедително да изразя изцяло положителната си оценка за автореферата като синтезиран вид на дисертацията.

Публикациите по темата на дисертацията са достатъчни и като количество, и като качество: публикувани са в издания от форуми с международен формат и в престижно реферрано списание.

Дълбоко съм убедена, че ас. Жанета Тодорова Златева напълно заслужава да ѝ бъде присъдена образователната и научната степен *доктор* в област на висше образование **2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология** и се обръщам с молба към почитаемото Научно жури да подкрепят с положителен вот нейните усилия.

26.02.2020 г.

Изготвила становището:...

(проф. д-р Надка Николова)